

જોધપૂરના રાઠોડ કર્ણસિંહ

નાટકનાં ગાયનો. II

—૦૦૦૦૦૦— ૧૦૨૧૬

ખાસ

બાવનગર આર્ય હિનોપદેશક નાટક મંડળીને માટે

બનાવનાર

તુળભરામ રાજુછાટક પંડ્યા.

પ્રસિદ્ધ કર્તા

વાલુભાઈ કહાનદાસ મળીઆરની કું

દશામોઠ વાણીયા બાવનગર.

યુકસેલર એન્ડ કેપસેલર એન્ડ પાનિસશર.

અમદાવાદ

ધીનેક્રાટે યુનિયન પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ.

—૦૦૦૦૦૦—

સર્વ હક પ્રસિદ્ધ કર્તાને સ્વાધીન.

સને ૧૮૮૬

સંવત ૧૯૪૫.

ડીંગત ૩૦-૨-૦

અર્પણ પત્રીકા.

—૦૦૦૦૦૦—

રા. રા. સદા મેહુરબાન મુરબખી પરમ
સ્નેહી કદરદાન ભાઈશ્રી સાકરલાલ
વજ્રેશંકર સ્વસ્થાન ભાવનગરના
માજી શહેર ફોજદાર.

મુ. ભાવનગર.

આપની ઉદારતા તથા દયાળુપણું તથા નિર-
અભિમાનપણું જોઈ હું ઘણો ખુશી થાઉં છું.

આપ શહેર ભાવનગરમાં સઘળી રૈયત સાથે
જે પ્રીયતા મેળવી છે તેટલી બીજા અમલદારો કવ-
ચિત્તેજ મેળવશે આપની તે જગ્યાએથી બદલી થઈ
તે અરસામાં શહેર ભાવનગરમાં મજદુર ઘણીજ
દિલગીરી ફેલાઈ હતી તથા આપની મુળ જગ્યાએ
નીમનોદ્ કાયમ રહેવા ઘણાંજ બહેપારિયો મળી
મહારાજને અર્જ પણ કરી ચુક્યા છે તો આશા છે
કે મહારાજ તે અર્જ માન્ય રાખશે. તે શિવાય
આપના ઘણાંક ગુણો પ્રકાશિત થઈ રહ્યાં છે માટે
તથા સ્નેહમાં વૃદ્ધિ થવા આ બુક આપને અર્પણ
કરું છું એજ.

લી. શેવક

બાલુભાઈ કહાનદાસ મણીઆર.

ભાવનગર.

જોધપુરના રાઠોડ કર્ણસિંહજીના નાટકનાં ગાયનો.

૪૨૩૭

અંક ૧ લો.

પ્રવેશ ૧ લો.

રામસિંહ—(બીજા સ્થિતિમાં પદગંગ પર સુતા છે. પાસે તેમના
કુંવર કર્ણસિંહજી પ્રધાન તેમના ભાઈ ભીમસિંહજી વૈદ-
રાજ આદી ઉભા છે)

(રાગ અફસોસકે આંખોસે દીખાઈ નહીં હેતા)

અફસોસરે આ જાંદગી અકારીરે થઈ,

શરીરની શક્તિ તો તમામરે ગઈ. અફસોસ.

ચરમોનું ચૈતન તો તમામરે ગયું,

મન તણી વૃત્તિ તો બદલાઈ ગઈ. અફસોસ.

કંપેછે ચરણ મારા ડગ ના દેવાય,

કર્ણુ ફેરી ઈંદ્રિતો શીથળરે થઈ. અફસોસ.

બે જોરે બહુ ટું ધીરજ ના ધરાય,

પ્રભુ ખેંચો દોરી મારી સહાયરે કરી. અફસોસ.

કર્ણુસિંહ—(રાગ તુંને કુમલાજી અરવા, હો પીતા મોરા)

દીલે વ્યાકુળ થાઈ હો પીતા મોરા, દીલે વ્યાકુળ થાઈ.

દયા સાગર દુખ આ દેખી દીલે વ્યાકુળ થાઈ. ટેક

(૨)

દેશો દેશથી વૈદ જોલાવું નામી ઔપધી લાવું,

જરની જરા નહીં ગરજ ધરાવું નિશ્ચે રાજ હુંટાવું.

ભીમસિંહ—વનં વનં રજળી વેગેથી લાવું જલ્દી રોગ મટાવું.

પીતાના—તમારા દુખથી અમ સૌ દુખી જાણું નહીં કોઈ સુખી.
પીતાના— રાગ નહીં આગા.

અવસ્થા આ થઈ યારો, (૨) હવે નહીં દીવ દુખ ધારો;

જગતના મોહ અધન કારો. પ્રભુ કરો તેથી છુટકારો.

કર્યાછે ભોગ વિલાસો મેં, કીધાછે કેક જગોમેં;

હવે શું ઔપધી આપો. પ્રભુ ભવ સિંધુથી તારો.

કર્ણસિંહ— (પોતાના પીતાનું ગાયન સાંભળીને)

(રાગ ગોપીચંદ)

મુજ પીતા પ્રતાપી દયા ધરેરે દીન પુત્રની. ટેક.

આર તજીને આપ પધારો કોણ વસીલો તાત

જાંમર નાંની આપ વિચારો મરી ગઈ મુજ માતરે. મુજપીતા.

લાડ કોણ લડાવે મુજને કોણ શીખ દેનાર

દુખી જન્મ થયોરે મારો પડ્યો શીરપેં ભારરે. મુજપીતા.

શિતળ છાંયા ચાલી જશે તાપ તણો સહેનાર

કેમ રહીશ વિયોગ પીતાજી આળ સંગે ખેલનારરે. મુજપીતા.

પરણ્યો નથી પીતાજી કહું છું થયો અભાગી જનં

લાગ કરોછો તમે માહરો મહેર ન આણો મનંરે. મુજપીતા.

રામસિંહ—(પોતાના ભાઈ ભીમસિંહજીને કર્ણસિંહજીની ભલામણ આપે છે)

રાગ સેનશાહજી જાય આલમં.

પ્રણામ છે આરા બ્રાત તુંને, પ્રણામ છે આરા પુત્ર તુંને;

(૩)

પ્રણામ કરું હું પરી વારને, આશિર્વાદ આપો મળીને મુંને.
સદગુણી બ્રાત તું ધર કરણે, મુજ લઘુ બાળછે તુજ શરણે;
જાળવજે બહુ કરીને જતન, સ્નેહે શીખ આપજો સાચી તુમન.
પરણો પુત્રને પ્રીત ધરી, ખરું ક્ષત્રી બીજ નિહાળી કરી;
કરો આ ભુમીતું રક્ષણ સદા, યવનની આંચ ન લાગે કદા.
ભીમસિંહજી—(પોતાના ભાઈને જવાબ આપે છે)

(રાગ સદર)

તુજ સમ વીર આ અવની વીશે, પુન્યશાળી નહીં પ્રગટ થશે;
બહુ બાહુથી તેં રાખી ધરા, મથી થયા ટેક ખુવાર ખરા.
અગણીત ગુણો કર્યા હું પરે, નિશ્ચે નહીં વીસર્યા જાય ખરે;
ન પુત્રની ચિન્તા ધરશે લગાર, રત્ન આ જાળવું તજો વિચાર.
રૂપાળીઆ—(મોશાળથી આવેછે, અને પોતાની સ્ત્રીની જોષ કહેછે)

(રાગ)

પીતાજી આપુત્રીને શું આશરો, જતાં પીતા અમળાની અર્જધરા
પુત્રી આ પ્રેમેથી પાળી તમે, ના દુઃખની ખબર પડી મુજને.
હવે કેમ કાઠીશ દીન માહરા, નમાતુ હૈયાત પીતા માહરા;
લડાવશે લાડ હવે કોણું મુંને, ઝુરી મરું કારી જખમ મુજને.
રામસિંહજી—(પ્રભુતું સ્તવન કરે છે)

(રાગ)

પ્રણમું પાણુ જોડીને, હરી ઉતારો પારરે;
દીન જાણી ગ્રહો હાય, ભક્ત નિજ જાણીને. પ્રણમું.
વ્રતિ મારી તથી આંહી, આપ ધ્યાન પામું હું;
કર્યાં હોય જો કુકર્મ, માફ માગું સ્વામી હું. પ્રણમું.

(૪)

પ્રવેશ ૨ જો.

કર્ણસિંહુલ—(પોતાના ગોરને પોતા સાડ કન્યા શોધવાની ભલા-
મણ કરે છે)

(રાગ ઇંદ્રિસલા)

શોધજો ક્ષત્રી જ્ઞાતી માંહી ફરી નિશ્ચે નારી,
૩૫ રંગ રાગ સર્વમાં જે હોય સારી;
જોવાં માત તાત આદીને મોશાળ મામા,
સર્વ વાતે શુદ્ધ બુધી વાલી હોય શામા.
બલિ બણેલ રાગ રાગણીની જાણનારી,
સંગીત તાન ધારી પતીને સુખ આપનારી;
નહીં કોધી નહીં લોભી ગુણ સુત પુરી,
ન નાદાન કાયર બુધમાં જે હોય શુરી.
મહેલ મુજને ઓપાવનાર લાવો પ્યારી,
ભલી ચતુર પુર સુધડ હોય પ્યારી સારી.

ગૌર સુખાનંદ—(જવાબ આપે છે)

(રાગ તુમ આએજો મારો જવાન)

મને શીખ આપોને માહારાજ પૃથ્વી ફરી ધરી પ્યારી મેળાવું મને.
ખુશી દિલ માં નહીં શિખ વિસાડે લાવું સારી સ્ત્રી ચતુર સુખણ. પૃથ્વી.
તમ કુટુંબનાં કામ લગનનાં ધણાં કીધાંછે એવાં મેં કામ. પૃથ્વી.
જોડ મીલાવું નિશ્ચ કરી આવું ખુશી ધારો પુરીછે મનેહામ. પૃથ્વી.

પ્રવેશ ૩ જો.

સુંદરખા—(બુંદીકોટના બગીચામાં ફરતાં દાસી પ્રતે કહેછે)

(૫)

(રાગ ખીહાગ ગજલ)

સજી અંગે શણુગાર હું સખીય શું કરું. ટેક.
 મોતીદાણા વેણી ચળકે ઝળકે વાળી નાક,
 ભાજે કંકુની ભાળછે વિના કંથ તે ધિક્કાર. સજીઅંગે.
 આંખે અંજન આંજીને ધરું કૈસ્તુભના હાર,
 લાજે ચદ્ર ભારી કાંલિથી વિના કંથ તે ધિક્કાર. સજીઅંગે.
 કરે કંકણ ચુડી ગજરા મધુર નેપુર પાય,
 વિના કંથ તે નહીં કામના કરું ચુર હાય હાય. સજીઅંગે.
 વરમાળા ના કર ધરી પેરા વીના પિયુ કંઠ,
 એવો વપ્ત આપો શ્રીહરી જલિદ મેળાવો કંથ. સજીસંગે. ૩

દાસીઓ— (સુંદરઆને ધીરજ આપે છે.)

(રાગ. સાખી.)

અંખે કંથ આપી કરે સાલ સુંદરઆ શીદ અકળાઓ. ટેક.
 સખી તુજ શાંતિ છે અતી અંખા પુજે પવિત્ર,
 તેનું દ્રણ દેશે તુંને શુરો સ્વામી દેશે શીરછત્ર. સુંદરઆ.
 જાણીએ જોખનપુર છે જોષએ સ્વામી સંયોગ.
 નથીજ મન તુજ કાંઈમાં ધચ્છા ધારો ભોગવવાની ભોગ. સુંદરઆ.
 છે ચિંતા તમ તાતને મેળવવા તુજ જોડ,
 માગાં કે પાછાં ફરે જેથી સ્વરૂપને ના લાગે ખોડ. સુંદરઆ.
 મળશે પતિ મન, માનતો સ્વરૂપ તમ સમજેહ,
 વાર ન લાગે તે પછી સુખે સાંધજો પુરણુ સ્નેહ. સુંદરઆ.

દાસીઓ— (રાગ. તેરી માનીન્દ આલમમેં)

તારી ચતુરાઈ જગ જાણે નહીં કાંઈ દીલ દુખ આણે.
 નહીં દુખમાં શુભવો દીન પ્રભુ દેશે શુરો સ્વામીન. તારી.

રૂપે રંભાછોરે શાણી યદ્યશ સ્વામીની પટરાણી,
 મળે તુજ જોડ મનમાની નહીં ગુણ રૂપમાં પામી. તારી.
 નથી આ કામ ઊતાવળનું મળે ફળ પ્યારી ધીરજનું,
 થા અરે શાંભ ચતુરાતું શીખામણ લે અમારી તું. તારી.
 પીતાની પ્યારી પુત્રી છો પીતાનો પ્યાર પામી છો,
 મેળવશે શુરવીર સ્વામી નહીં ચતુરાધમા પામી. તારી.
 સુંદરબા— (બાગમાં દેવીનું પુજન કરી રહ્યા બાદ સ્તુતી કરેછે.)

(રાગ. શાર્દૂલ વિક્રિડીત છંદ.)

વિશ્વેશ્વરી જગવંદ્ય ધન્ય જનની પુણું પરમેશ્વરી,
 શેવા મુજસ ફળ કરો મન તણી આરાધું અંબેસુરી.
 ભક્તોની ધરી પીડ આપ હૃદયે વારે ચડો દાસની,
 કહાવો કષ્ટ નિવારીણી અસુરને શિશ્નાયમ પાશની.
 નતમ નાર નવલ જોખન થઈ સ્વામી વિના સુખ નહીં,
 આપો આપ સર્વગુણત્ત પતિને પામીશ શાંતિ સહી.
 માદા માયા મુજ ગુણ રૂપ મળતો સંગ્રામ શુરો ચહું,
 સત્યે સમ હરીશ્વર કર્જરી કહું દીલે દયાળુ બહુ.
 આશા આપ તણી આર્ષ ધરીને ધારી રહી ધીરને,
 પુરો મનના કોડ જોડ જડીને ન્યાળું નાણુદી વીરને.
 સુંદરબા— (પુજન કર્યા પછી દાસીઓ સાથે રાસડો લેછે)

રાગ રાસડો.

શાયબો તે ચાલ્યો ચાકરીરે ઢોલાળ મજ રાલ્યો,
 શાયબો જાઓ માંછાંડી રંગ ઢોલાળ મજ રાલ્યો.
 ભોજન પીરસુ ભાવતાંરે ઢોલાળ મજ રાલ્યો,
 જમતા જાઓ મહારાજ રંગ ઢોલાળ મજ રાલ્યો.

(૭)

મુખવાસ દહીં મનમાન તારે ઢોલાળ મજ રાલ્યો,
મુખવાસ કરતાં જાઓ રંગ ઢોલાળ મજ રાલ્યો.
પોઢણુ ઢાળું ઢોલીઆરે ઢોલાળ મજ રાલ્યો,
પોઢણુ કરતા જાઓ રંગ ઢોલાળ મજ રાલ્યો.

ગાર સુખાનંદ—(સુંદરઆને છેટેથી જોઈને)

(રાગ લાવણી.)

શુનાર આ સુંદર ન્યાળું હું નજરે મારી,
શું વીધી બનાવ્યો દાઢ કૃતીતુજ મારી.
અરે ઉરવશી કે રંભાછો તું સાચે,
નહીં ભુમી તણી ભામની વસે આકાશે.
ખરે કરણુસીંહના કામ તણી આ કન્યા.
ખરે રત્ન મેળાવ્યું પ્રભુ મહેરકરીઆ;
શું ચંદ્ર ઉગ્યોકે બાળુંછું હું મુખ તાર
તુજ રૂપ મનોહર જોઈ દીલખુશ માઈ

સુંદરઆ. (ગાર પાસેથી. કર્ણસિંહજીની છપી લઈને જુએછે અ-
ને મુર્છાત પાવછે)

(રાગ ડુંભરી જનમે જનમ શુન માનુ ગીતારા)

મન હરીલઈને મુન્ય ના રહીએથનારા શીરનારવામી મારા. મન.
પાળું પ્રતીક્ષા. તમેનામ લોનો વૃથાગાળું હું જન્મ કુંવારા. મન.
કરી લીધામુજ મનથી મારાં ન્યારાં નહીં હવે અમ તમ પ્યારા. મન
વિરહ વ્યાખ્યો નાથને નિર્ખાં મનના પુરો મનોરથ મારા. મન
દાસી. (એક દંમ કર્ણસિંહજીને પોતાના પતી માનેછે તેથી
સમજવેછે)

રંગ ચંદર મુખ સુંદર મુખ સુન તું ઓ પરી)

(૮)

સુંદર મુખ સુંદર તન સુણતુરે જરી;
 મન હરણુ નામ કરણુ માનું કેશરી. સુંદર
 કરીએ ના પ્રતી તા પ્યારી મન વિચારીએ.
 પિતાજીના કરે પછીથી દુઃખ પામીએ;
 તોલ કરે તરતને પ્રવાશી માંનીએ;
 તનથી મનથી ધનથી, આપ્યો પ્રણા વિસરી માના થઈ
 અજ્ઞણુ વિચારોને જરી સુંદર મુખ.

પ્રવેશ ૪ થો.

આરોહ

(કચેરીમાં કવિત બોલેછે)

કવિત.

સિંહાસન જળ ચડે દેવકું દબીતવ દીની,
 ચડે સુર વૈમાન પુણ્ય વૃદ્ધિ તળ કીની.
 દયા કરી સૌ દેવ આશિશ અદકી દીની,
 સર્વ સુરકી સાથ ઋપાદાંત સલીની.
 અસુર હણુન ઊતપન હવો પૃથ્વી ભાર ઊતારહી,
 વદ માર્ગ રક્ષન કરન ગૌ અમણુ પ્રતીપાળહી.
 સુર્ય વંશી રાઠોડકી અડકમે પ્રગટ હોઇ,
 મેરકી મિશાલે તું જંગલમે જનાયો હે.
 રૂપ રંગ કામ જેસો શુરવીર રામ જેસો,
 બીએક ઝોર બિધ્યામ પ્રખીણુ પીછાં ન્યોહૈ.
 પ્રજા સખ ધરત પ્રિત જનત સખ રાજ રીત,
 વેરીકુ કે વૃદ્ધ બીચ મેઘ રૂપ માન્યો હે.
 કહત હે તુલજરામ ગુન કે પીછાન ધામ,

(૯)

સુર્ય વંશી સિંહાસન પેં સિંહરૂપ હાયો હે.
કરનસિંહ કિર્તીં તોરી સુની જખ કાનન પેં,
દંદ્રકુ ખીચાર હોત કાન ભયો ભુમી પેં.
પાંડવો કે બ્રાત કરન દાનેશ્વરી દુખ હરન,
કાન ભયો કરનકુ જો ખીચાર હોત ઉરપેં.
સસકુ ચહત જોહી વિપમ ટેક ધરત તેહી,
હરીશ્ચંદ્ર હવો દુજો અવની મેં આઈ કે.
કહત હે તુળજીરામ કવી કે વિશ્રામ ધામ,
પુર્ણ ભાગ્ય પ્રગટ ભયે જોધપુરી જનકે.

કુલકુંવર—(નાયકા કચેરીમાં આવી ગુપ્તજન ગાય છે)

(રાગ કેરબો છારેરાની કે.)

મોરે દીલજનની (ર) પ્યાર લગા કેકયું છોડ ચલે. મોરે.
ઝુરે પ્યારી તુમ વિયોગે લે તન સાર હમારી,
નીદાન આવે અનંત ભાવે જખમ હે દીલકારી.મોરે.

ગાયન . (રાગ હજારો મેરે કાનકે મોતી.)

મોહન તેરી શહમેં જોતી રાહ જોતી. ટેક.

દ્વાર ખડી ખડી સુકા ગઈમેં પ્યારી પિયાખી નરોતા. મોહન
ચુકુ કીએજો પ્રિતજકીની એસી ખખરજો હોતી. મોહન

ગોર સુખાનંદ. (હાડા કુંવરીનું સગપણ કરીઆવ્યાથી કર્ણસિં-
હજી પાસે વર્ણન કરેછે)

રાગ.

ગોર મોત્ર ચપલ ન માનુની મદન મોહની.
જોખન મદ્યી ઝુરતી એચાલ ચાલે હસ્તની. ગોર.
કનક કળશ ઉર એપે ગ્રીવાગણું કપોતની;

(૧૦)

મુખ ચંદ્ર સદીખડુ ન ભાળી એવી ભામની. ગૌર
દંત ભાણું કીડમ કળી ઉદર ત્રીવલ્લી પડી;
અધુર મધુર છે પ્રવાળ નમુન વિધીએ ઘડી. ગૌર
બચુટી ધનુષ્ય કમાન કોકીલ કંઠ કામની;
આનંદ કંદ સુંદરી બદ્રામળી સુભાગ્યાની. ગૌર

ખાસોટ.—(કંન્યાતું વર્ણુન કર્ણસિંહજીની ફરમાશયી કરેછે)

કવિત.

પતલીહે પરી જેસી ઉર્વસીવ માન એસી
બીજલીકિ બેગજેસી ચાલ ચંદ્રમાની હૈ
ચંદ્રકોહે તેજ જેસો મુખકો પ્રકાશ એસો;
શીરનકે બાલ કૃશ્ન સર્પણી સમાની હૈ
નેત્રકો હી અમકાર નેપુરકો ધમકાર;
ચાલે હંસ ચાલ રૂપે અગ્ની જવાળા જાની હૈ.
કહેત તુળનારામ યુધમે અધીક હામ;
સુંદર હૈ નામ સુંદર ગુનમે સમાની હૈ

અંક ૧ સમાપ્ત.

અંક ૨ જો.

પ્રવેશ ૧ લો.

રહીમ—(પારશાહની કચેરીમાં આતમી લઈ આવેછે)

(રાગ ઈંદ્રસલા)

મામા મનથી કહું લીધી દીલીની લાજ,
કરણસિંહ કામની બનીછે શીર તાજ.

(૧૧)

પાદશાહ—કાણુછો કરણુસિંહ કાણુ તેનો તાત,
નામ શુંછે સુંદરીનું જલ્દી કહો વાત.

રહીમ— જોધપુર રાજવી કરણુસિંહ નામ,
હાડા કેરી પુત્રી પામ્યો સુંદરછે નામ.

પાદશાહ—શું એ જોલે સુંદરી કહો મુને વૃતાંત,
ઢેર ના લગાડવીરે દીલ માંહી બ્રાંત.

રહીમ— જોલે બહુ બળ કરીએ ચિતમાંથી ચાઈ,
દુલાહ પાવશેરફી કઠારીમે આદશાઈ.
પ્રસિદ્ધ જોલે પુરમાં છે શુરમાં સહી,
અપમાન પામ્યા લોકમાં મામા કહું સહી.

કાજી— હુકમ જો કરો હજુર મારી કંઈ ચુર,
દલિમમાં પ્રવીણુછું હું પલક માંહી પુર.

પાદશાહ—નિશ્ચે નાર લાવું એ કરોડ વેડી કપ્પ,
જવાર ખલકમાં કંઈ સૌજન જાણે સ્પષ્ટ.

પ્રવેશ ૬ જો.

સુંદરબા—(પોતાનાસ્વામી પ્રતે સ્નેહમાં વાત ચીત કરે છે)

(રાગ)

પ્યારા હો ભરથાર મારા પ્યારા હો ભરથાર,
રહો સદા મુજે પાસ એ પ્યારા.
પ્રિતે રહો નિશદીન મુજ પાસે. પ્યારા.
પલક દુર રહોછો પ્યારા, જુરી મંઈ હું હાથથી મારા;
છો તમે મારા જીવન હારા. પ્યારા.
તનં મનં ધનં સૌ તમપર વાઈ

(૧૨)

નીશદીન પલ છીન કેમ વીસાઈ. ખારા.

કર્ણસિંહ—(ઉતર આપે છે)

રાગ ગીતી.

તારણી તુજથી તૂપિ પામ્યો ખારી વિવેકી તું નારી,
અસહ્ય ભાર મેં વામ્યો જન્મ સફળ મુજ ગણું સુખદાર્ઢ.
શશિ વદની ચતુરાષ્ટ તારી સારી ગુણુ અહો ભારી,
વદન મનોહર વનીતા ગામ સુ કેમળ કાંલિ અજળ સારી.
ગુણુ ગાઉ શું તારા મૃગલોચની શું મધુરતા તારી,
હૃદય રંજન કરીને તનં શ્રમ કષ્ટો નિવારે તું નારી.

સુદરખા—(પોતાના સ્વામીને જવાબ આપે છે)

(રાગ ડુંભરી. જગાધહારીરે)

અહો હું જાજ વારીરે, અહો હું જાજ વારીરે;
ધુંજ દાસી તમારીરે. અહો.

રહો મારા ખારાછો આંખોના તારાછો,
પ્રેમથી માનીલ્યો મને ખારીરે. અહો.

સુદરખા—

રાગ આશાગોડી

રજ માગુ હું પિયર જવાની, પીયુ રજ માગુ હું પિયર જવાની.
ગણા દીવસથી પત્ર લખે પીતા, ઉદાસ રહે દીલ જનંની. પીયુ.
ધારો વિચારો ક્ષત્રીના કુળનો, માટે ઈચ્છા મુજ મનંની. પીયુ.
વિયોગ વિષમનાથ તમારો, દાસી ખાસીછે પ્રિતમ દીલની. પીયુ.
નિમિષ ન્યારા થાગોછો ખારા, પ્રતી વર્ષ માનું હું પળની. પીયુ.

કર્ણસિંહ—(ઉતર આપે છે)

રાગ દંડી.

વદો આમ શું વિચાર વિન નારી,

(૧૩)

રહો પાસ સદા તમે ધીર ધારી;
પલક પાસથી ન કંઈ તુંજને ન્યારી,
તુજ રંગમાં રમુંહું પ્યારી મારી.
પ્રગટ પ્રેમનો અંકુર તું કરીને,
ન નિરાશ નારી કરીએ પીયુને;
વીયોગ તારો વિષમ મુને લાગે,
જોઈ મુખ તુજ ભુખ સર્વ ભાંગે.

સુંદરબા—(પોતાના સ્વામીને નિરાસ થએલ જોઈ કહે છે)

રાગ દક્ષણી રાહ.

પરવાઈ ના ધરૂં પિયરની પ્રભુરે,
પામો કંઈ નથિ હું બ્રહ્મ સમન્તુ સ્પષ્ટ થાઓ અદ્રસ્ય;
દુખ પામો અતીરે. પરવાઈ ના ધરૂં.
રહી શેવા કંઈ પ્રાણના પતીરે,
ધરૂં ધીર, નણુદી વીર, નયને નીર ધરો ન પીડ;
રહીશ પ્રાણ પતીરે. પરવાઈ ના ધરૂં.

પ્રવેશ ૩ જો.

પાદશાહના સરદારો—(સુંદરબા પીયર જવાની વાત સાંભળી
રસ્તો રોકી બેઠા છે. અને જનસુસુ ખખર આપવાથી તૈ-
યાર થઈ માર્ગ રોકવા જાય છે.)

ચક્ષો ચક્ષો ચક્ષો રેજંગીઓ ચક્ષો,

કર્ણ સિંહ કે જનને પરકીજીએ હલો. ટક

૧ સરદાર—તન ખાવાઈ પાંચસેં હકા બહુ બાહાદુર કે લાજી,
દુખને આવે ઈસ તર્ફસેં જંગલમેં ઘુસ જાઈ ચલોચલો.

(૧૪)

- ૨ સરદાર—કયા કામ હે સખ લોગુકા લડું એકલા જન,
એસ્ત એસી કરે લડાઈ માંન વાન સુવતાન. ચલોચલો.
- ૩ સરદાર—ખોટી સખકી પતરાજી હે દેખો એહ જવાન,
સુરત દેખો ખુબ નવાઈ દુસરેકા નહીં કામ. ચલોચલો
- ૪ સરદાર—સખસેં બહાદુર મેં બડાહું પાડું કીલા તોડ,
કયા તાકાદ રજપુતોકી દો બાઈખોડી જોડ. ચલોચલો.
- સુંદરબા—(પાદશાહનું લક્ષ્યર પોતાને લઈ જવા આડું જાંબુ છે.
અને પોતાના સહદાર થોડાં છે માટે લડાઈ કરી મરવા ના પાડે છે.)

રાગ ગજલ.

બાહાદુર રાજપુત સોચના ધરો લગાર,
ના ધરો લગારરે વખત વિચારો સાર. બાહાદુર.
સખજ લક્ષ્મી શાહનું નહીં પમાય પાર,
લડાઈથી ના જીતીએ નમણું માંહી સાર. બહાદુર.
હસ્યા ધરું હું કપરે નહીં કદી થનાર,
કદાપી કામ જો સરે પણ આશ નહીં લગાર. બહાદુર.

પ્રતાપ—(સુંદરબાના આવાં વચનથી પોતે કહે છે.)

રાગ. ક્ષત્રી કલક.

અરે આ શું માત બોલો વાત શું ક્ષત્રી સુત સોંપી દેશેરે,
ખાઈ જોધપુર રાજનું અંન કેમ એવાં વેણુ સેશેરે. ટેક.
હોએ કે શરી જો હસ્તી વૃદ્ધે એક, શું ક્ષત્રી;
તેતો પાળશે પોતા તણી ટેક. કેમ એવાં.
અગ્ની નાનો ગણી કરે કોઈ આળ, શું ક્ષત્રી;
ખોટી ગંજમાં પ્રગટે તે જવાળ. કેમ એવાં.

જોઈ ચુંદ તણો આ બતાવ,	શું ક્ષત્રી;
થઈ કાયર ભરીએ પાછો પાય.	કેમ એવાં.
અમો શું બતાવીએ જઈ મુખ,	શું ક્ષત્રી;
માતા સ્વર્ગમાં પાંખ શું મુખ.	કેમ એવાં.
દૂરો રણુથી તે નહીં રજપુત,	શું ક્ષત્રી;
નહીં શુદ્ધ ક્ષત્રી તણો તે સુત.	કેમ એવાં.
આપો હુકમ તરત આ વાર,	શું ક્ષત્રી;
આસે લઈ જતાં શ્રોણીતની ધાર.	કેમ એવાં.

સુંદરખા—(પોતાના સરદાર પ્રતાપ સીંહનો જુસ્સો જોઈ કહેછે)

રાગ વઘદરભી.

શુરા ક્ષત્રીનો એ ધર્મ છે નહીં ખોટું લગાર,	
તમ સમ છે મુજ રક્ષણે નથી કોઈનો ભાર.	શુરા.
જો લડાઈ જંગ આદરો મરો પ્રથમ હું જાણ,	
એક હું સ્ત્રીને કારણે મોટી કરાવું હાંણ.	શુરા.
કહે જો પતીને બણાયથી બનેલા સમાચાર,	
પત્નીસ જીવને કારણે મરું એકલી સાર.	શુરા.

સુંદરખા—(લડાઈ થતાં પોતાના સરદારો મર્યાદ ગયા તેને જોઈને)

(રાગ મુજે તું મ છોડકે યારો કહાંકો રૂઠ જાતે હો.)

મુજો મુજ સુતી સરદારો ગયા વીણ નહીં હવે આરો;	
હવે ધીક ધીક જન્મારો પિયર નોપંથ હત્યારો. ટેક.	
છોડી આ શખ ક્ષત્રીનાં, હત્યારી સંગ જઈ તેના;	
અરે હું એક સ્ત્રી સાર મકાયા ધીરે કેમ ધાર	મુજોયુજ
અરે સ્ત્રીબાળ તેઓનાં થશે હેરાન દુનીઆમાં	

દેશે સો આપરે મુજને દૈવે દીધું દુખ દહન મુંને. સુણોમુજ.
રેતમે રાજ ભક્ત સાચા મરણ લગીના હઠયા પાછા.

અરે યવની આ શુરવીરો સાચવજો પ્યાર ધરી પુરો સુણોમુજ
સુંદરબા (દીલી પતી સાથે જતાં જતાં કહેછે)
(રાગ પીયુને તળવનાર વેરી અલંકાર)

શીદપ્રભુ જન્મ આપ્યો ક્ષત્રી કુળમાં; ઉછરીને દાગ દીધો માત તતને
જર્ણધું જરમુજ ભુમીતળને પ્રણામ પ્રથમ મારી પવિત્ર ભુમીને સીદ
પ્રણામ છેમાતતાત શીદ આપ્યો જન્મ; પ્રેમે પરણાવી જોઈ શુરારે સ્વામીન
સુખના લખ્યુ નસીએ કેમ ભોગવાય પ્રણામ છે પીયુ પ્યારા છેવટે પ્રણામ સીદ.
સેવના નાકરી પીયુર મ્યાન ઢીંરંગ. આપને સુખેમેં પાડ્યો રંગમાંહી ભંગ
વિજોગ વિકટ થાશે મારોરે સ્વામીન; થર થર કપેછે શરીર મારૂંરે. સીદ

પ્રવેશ. ૪ થો.

સુંદરબા. (દીલીમાં પાદશાહ ઉતારો આપ્યો છે ત્યાં પાદશાહ આવતાં
વિનતી કરેછે)

(રાગ રામ કેમ આવ્યા નહીં હું બીઈ મરૂં અંકલી)

શાહ સુણોતમે વીનતી અગળાને ના સતાવીએ.

કેદી થઈછું કારમી ભીતી નહીં પમાડીએ. શાહ સુણો.

ખુદા સારી ખલકના પીતા ગણાએ આપ.

ગતી નહીં પર લોકમાં લાગે અતીશે પાપ. શાહ સુણો.

ક્ષત્રીઆણી નહીં છોડશે જીવતા સુધી સત્ય.

અધમ કૃતમાં આગળે શાહોએ ખોઈ પત્ય. શાહ સુણો.

પાદશાહ (સુંદરબાની આળ વાત સાંભળતાં કહેછે)

(રાગ ગજલ ખુશીસે કાટલે દીલદાર ગરદન.)

ખુશીથી મોજ કર દીલદાર હરદંમ;

હાજરછું હજુરમાં તૈયાર હરદંમ. ખુશીથી;

સુંદર તારી મુરત સારી.

અરજ ઉરમાંન મારી પ્યારી હરદંમ. ખુશીથી.

વદન તારૂં આ દેખી મનોહર

પ્રસન કર મન માં પ્યારી હરદંમ. ખુશીથી.

દાસી—(સુંદરઆએ પાદશાહને છેતરવા આધીન થવા કહ્યું તેથી દાસીને તેના પર ધીક્કાર આવ્યોને સ્વગત કહેછે)

(રાગ હાલ સુન એ શનમ પરી રાતગઈ સીતમ ગીરી.)

ધીક્કારછે સ્ત્રી મનને ધીક્કારછે સ્ત્રીજનને. ટેક.

પતીનો પ્યાર વીસરી કુકર્મમા વૃતિ ધરી;

ધીક્કારછે તુજ જનની તું ક્ષત્રી કુળની કંદની. ધીક્કાર.

પતી જરૂર આવશે;

ન ધારી ધીર પાપણી પતીત ખોધ આપણી. ધીક્કાર

કરણુ સિંહ કેશરી પતીત પાને તું પડી.

તે જાહને સંહારશે કાં આપ પ્રાણુ ત્યાગશે. ધીક્કાર

સુંદરઆ (પાદશાહ પર કટારી લઈ ચડી બેસેછે લારે તેને કહેછે)

(રાગ શીક્ષા માનતુ)

મુરખ માનતું માન મુરખ માનતું માન મુરખ માનતું માન મુરખ માનતું માન મુરખ માનતું

કેમ ભુલ્યોતું ભાન કર માં અપમાન જોને ધરીને ધ્યાન ઉંડુ વિચારીમાન.

માટે ધર કાંઈ સાન કરે પ્રીતીનું તું પાન નહીં મુકું હું માન મુરખ માનતું

પાદશાહ—(છુટવાં મહેનત કર્યા છતાં છુટી શક્યો નહીં લારે માં માગે છે.)

રાગ ભૈરવીની ગજલ.

છોડી દેને શાણી તું રે બ્રમથી ભુલ્યોજ હું
 અકત આવું નહી કરું તુજ શીખ દીલમાં ધરું. ૮૪
 પરીક્ષા તારી પારખી શુરવીર તું તથા સખી,
 ખરે કરે તું બોલજો નહીં અસલ વાતતે. છોડીદેને.
 ખરુંજ રત્ન રાજમાં શુરીજ ક્ષત્રી નારમાં,
 યુધ સ્વદેહ તાહરો પાળેજ ધર્મ તું ખરો. છોડીદેને.
 કટાર દેખી કંપુંછું દયાથી દુર રાખ તું,
 પ્રીતે બનાવું બેન હું નધાર ધાસ્તી મન તું. છોડીદેને.

સુદરખા—

રાગ.

ના ધારુંરે પતીત તારી પાખી જાતની,
 જે ઉગારે જીવ તારો દેશીક્ષા ધાતની. નાધારુંરે.
 મા બેન કાંધી મનથી કરે કદી મતી,
 વિચારજો વચન તુજ ના કરે નકી. નાધારુંરે.

પાદશાહ—

રાગ સદર

અપરાધ મારો માવડી ખરે ક્ષમા કરો,
 દયાળુ દીલ આપજો અરજ ઉર ધરો. અપરાધ.
 રે પુત્રી આણુ દીલમાં વિશ્વાસ મુજનો,
 ના કરું નમેરો થઈ ઉપકાર ગુણનો. અપરાધ.
 પીતા વળાવે પુત્રીને પીયુ તણે અવાસ,
 દઈ સવારે દાયજો પોચાહું પીયુ પાસ. અપરાધ.

સુદરખા—

રાગ સદર.

પાખી હું વિશ્વાસ પીતા છોહું આપને,
 ફરીશ જો ફરેજ દહ તો હામજે મુને. પાખીહું.

(૧૯)

બોલેરે તું દીલીશાહ ચિતમાંથી ચાહી,
પાવશેર કઢારીમાં દુલાવી આદશાહી.

પામીહું.

પ્રવેશ પ મો.

સુદરખા—(પાદશાહને નમાવ્યો એટલે ગુસ્સે થઈ તેને જલમાં કેદ કરેલ છે ત્યાં કહે છે)

(રાગ હાય હાય હુએરાની)

હાય હાય હુએરાની આજ થઈ આંહી પ્રીતમને ખબરજ નાંહી,
હાય હાય પ્રીતમથી જુદી પડાવી પ્રીતમને ખબરજ નાંહી;
પ્રીતમે ના કહી પિયર જવાનીજી કરમેં લીધી ત્યાંહી,
આખરે હું ક્યાં અહીં ફસાઈ પ્રીતમને ખબરજ નાંહી;
ક્યાં છે મહેલ મારો સૌ પરવારી ક્યાં ભુમી રહી સુખદાઈ.
જાણુંરે જાંદગી મારી અકારી પ્રીતમને ખબરજ નાંહી,
હાય હાય સરદારોછે ગયા ક્યાંઈ જીવનતો છે દુખદાઈ;
હાય હાય હું પિયર જતાં પસ્તાઈ પ્રીતમને ખબરજ નાંહી.

સુદરખા—(માલગુથી મળીને પોતાના પતીપર જોષપુર કાગળ લખે તે)

(રાગ ગુલે ગુલજરના જોરા નાઈ)

જુરૂં ભરથાર અરે અહીં આવી ક્યાંદીલે થઈ દુખીઆરી જુરૂંભરથાર
શુર વીરો સહુ મારીને મુંને લાવ્યો અહીં દીલી પતીશાહ,
મુઠી ભર માણસ શું કરે જ્યાં ફોજ હતીરે હજર;
ખતાવી ક્ષત્રીએ બહુ ચતુરાઈ ક્યાં. દીલે થઈ.
જોખમમાં નવ નાંખશે પીયુ આપનો પ્રાણ અમુલ્યજ તુલ્ય,
હું જોવી પીયુ હજર મળશે ચીતમાં લેજો ચતુર;
અરજ ઉર માંન જો મારી ક્યાં. દીલે થઈ.

ચોકી રાખીછે ચોંપથી નવ પક્ષીથી પેશીજ શકાય,
 બીક બહુ છે આપની શાહ થડકે નીંદ્રામો જનર;
 તમારી બીક બહુ રહે દીલ ભારી ક્યાં. દીલે થઈ.
 પતીવ્રત નહીં મુંકું હું પીયુ પ્રાણુ જનએ તો શું થાય,
 કલંકીત નહીં કરું આપને ભુલવે જો ભ્રમાય;
 રહીશ હું ધીરજ બહુ ધારી ક્યાં. દીલે થઈ.
 નિશ્ચે નારી સુંદર ન્યાળી લગ્ન કરો મુજ દીલ વિશ્રામ,
 મુજની આશા છોડીને સુખે રાજ કરો મુજ સ્વમ;
 જખમ નવ લેખશે કારી ક્યાં. દીલે થઈ.

સુંદરબા—(પત્ર માલણને આપે છે અને બલામણુ દે છે)

(રાગ કંથ બીન ચલી એકલી મેરી જાન.)

માલણુ મનની માનેલ બેન કરો કામ ધરીને હામ. માલણુ.
 જો કોઈ જાણે અવર જન હાંણુ થાય પલમાંય,
 જાય જાંધપુર જનને ક્યાંધ પ્રગટ નવ થાય; માલણુ.
 ગુમ અનુચર ગ્રહ વીશે ફરે ચોકશી માટ,
 ઝડપ ન લાગે શાણીરે રાખ શીરને સાટ; માલણુ.
 ચતુર નારી આપ છો નહી શીખામણુ યોગ્ય,
 પ્રભુ રાખું મુજ તુજ વચે શુભ તુજ સંયોગ; માલણુ.

માલણુ—(પત્ર લઈ સુંદરબાને ધીરજ આપે છે.)

(રાગ કાલીંગડો.)

ચીંતા દુર કરો ઉરથી મુજ બાઈ પત્ર આ હું પ્રાણુ સમો માનુંરેજ,
 જાણો જનને વિશ્વાસી હશે બાઈ જોધપુર જલ્દી નિશ્ચે જનયરેજ;
 પ્રીત પાદશાહની કુંવરે બાઈ નામ લેતા માઈ કોઈ જનરેજ,
 દરેક કામ હોયરે બતાવજોરે બાઈ ગુદાઈ ના જાણું મુજ મનરેજ.

અંક ૨ સમાપ્ત.

(૨૧)
અંક ૩ જો.

પ્રવેશ ૧ લો.

કર્ણસિંહ—(દીલીથી ખેપીઓ પત્ર લઈ આવ્યો તેને પુછેછે.)

(રાગ દીલ ખશર કોદેકે અખ ખોલાધ એ.)

આવીએ વીદેશી જન આવીએ,
કોનોછે આ પત્ર ક્યાંથી લાવીએ;

ખેપીઓ— દીલીનો આ પત્ર દીલીમાં લાવીએ,
જઈએરે હજરત સલામત જઈએ આજ.

કર્ણસિંહ— ચિંતા ના ધરો ચીત શીકર ના રાખીએ,
નથી દીલીનું રાજ તન સુખ પાધએ.

ખેપીઓ— આપીએ હજરત રાજ આપીએ,
પત્ર પોચ્યાની પોચ તો દેવાધએ.

કર્ણસિંહ—(પત્ર વાંચી બીનાથી માહેતગાર થઈ જુરસામાં.)

(રાગ.)

કરણસોહ મુજ નામ ખરૂં જો પ્યારી મેલાવું શાહ સંહારી,
દુખી હશે દીલદાર એ મારી બાહાદુર છો મુજ પ્યારી નારી. ક.
સુંદર શું ગુણ વખાણું સુંદર વીન આ સદન અકારં,
સુંદર સાર સહીશ આકળો લડું લડાઈ જીતું કદી હારં. ક.
સુંદર વીન આ રાજ સુનું છે પલક ન પામું વિશ્રાંતી વીના તું,
પ્રભુ મેળવશે દીલ ભર મારી શાંતિ હું પામીશ પ્યારી નારી. ક.

(રાગ મુજે તુમ છોડકર મારો.)

પડી મુજ પ્યારીપર હાથે દુખી કીધો દઈને દુખ માથે. ટક
અરે આધાર મુજ મનની વળી વિશ્રાંતી મુજ તનની,

પડી તું હાથ પાપી જનનની થઈ પારા વારતો ગમની. પડી.

અરે મુજ રત્ન ગયું ઉડી જોણું કદી ના જડે ધુંડી,
રેહતી હોંશ મન અઢકી મળે નહીં જો મરૂં ભટકી. પડી.

અરે તુજ ગુણ શું ગાઉ તજીને રાજ જંગલ બહ,
પ્રભુ તોડી પ્રેમની દોરી તજી મને ક્યાં વસી મોરી. પડી.

ગાણું જીવન ધીક હવે પ્રીયા જો સંગ તું નમળે,
ગાણું હું જન્મ તુજ રંગમાં મરીશ તુજ માટરે જંગમાં. પડી.

કહીસિંહ—(દીલી જતાં પોતાની ઈશ્ત દેવીનું સ્તવન કરે છે)
રાગ.

ધીર રહો ધારી, દયાળુ દેવી, સાલ્ય કરો મારી;

અવ કપાતે આ શું કીધી, દુખ દીધું ભારી. દયાળુ.

સાલ્ય તું કરજો સેવક ગણી, પીડ હરો મારી. દયાળુ.

જાણે જતાં જય તું દેજો સાલ્ય માય તારી. દયાળુ.

કહીસિંહ—(મહેલમાંથી જાના જવા ધારે છે દરમીયાન ભીમ-
સિંહજી ચોપ્રીએ સુતાછે તે જાગી ઉઠતાં તેને ખરી હ-
કીકત કહેવી પડે છે)

(રાગ હાલ મુનએ સનમ પરી.)

પોતાજી કેર ના કરો મુજ અર્જ દીલમાં ધરો.

વખતના વિશ્રાન્તીનો થયો જુલમ શાહજો. પીતા.

દીલીપની દગો દઈ મુજ ખારીને ગયો લઈ.

મુજ સુખ સૌ તેણે હર્યું ઉદાસ દીલરે કર્યું
ખરૂંજો ક્ષત્રી ખીજાજી જઈશાહને સહારૂં હું પીતા.

મુજ ખારીનેરે પામું હું કાં આપ પ્રાણુ લાગુ હું પીતા.

અરજ મારી ઉરલ્યો દયાથી શીખ આપદ્યો

હું વેરી વંદ વીખેરીને સત્વર લાવું ખારીને. પીતા.

બીમસિંહજી—(કર્ણસિંહજીની હકીકત સાંભળી દીલાસો આપે છે)

(રાગ વીમળા નવ કરશો ઉચ્ચાર કે વેલા આવશુરે)

ચીંતા દુર કરોરે શાણુ ધીરજ ધારીનેરે. ટેક.
કામ પડે સાં વૃદ્ધ મનુષ્યનું વિકટ દીલની વાટ કહુંછું,
સ્નેહથી તું સંગ મને લે પુત્ર તુરે, ચીંતા.
પણ નહીં પુત્ર હું દુર કરેરે રત્ન તણું કરે જાતન ઘણુંરે,
એક તણું નહીં કામ રક્ષણે લે મનેરે. ચીંતા.
કદીક વિપત્તી આવી પડે સાં કોણુ ઉગારે પરાઈ ભુમી-જ્યાં,
રહું હું સંગ મરે તુ સાર જંગમારે. ચીંતા.

પ્રવેશ ૨ જો.

સુંદરબા—[કેદખાનામાં અદ્રસોસ કરે છે]

(રાગ હીજરે રાનમમેં જાંદગી દુશવાર હોગઈ)

ચિંતાથી સુકાઈ ગઈ વિયોગ દીલ જાંની,
પ્યાર સંભારી પ્રાણુનો દીલ જુરીને હારી. ચિંતાથી.
કરે જો આપઘાત હું પામું કષ્ટ જન્મ સાત,
શું કરે પાપી પાદશાહ પણ લાજે મારી જાત;
કષ્ટ પામું હું કંથ વીન વિયોગ દીલ જાંની. પ્યાર.
વચન મુજથી ઝાલીને લાગ્યો શાહ આંહી,
શુરી થઈ હું સુંદરી બતાવી મેં ચતુરાઈ;
દુલાની સારી આદશાહી વિયોગ દીલ જાંની. પ્યાર.

સુંદરબા—[કર્ણસિંહ કેદખાનામાં આવ્યા ત્યારે બાઝી પડે છે]

રાગ (રસીલી તારી સુરત દેખી)

પ્રાણુ આધાર મુખ મનોહર દેખીને આનંદ પામુંછું પ્યારા, પ્રાણુ.
પ્રીયુ મરત હું આંહીજ આપે પુર્વ જન્મનાં કીધેલ પાપે,

દુખી થયાહું દુખણીસાર પારાછો તમે મારાજીવન હારા. પ્રા.
કર્ણસિંહ—[સુંદરઆને કહે છે]

(રાગ સીંહાનો કનરો)

શશી વદની શું બોલોછો પારી તુજ વીન રાજકાજ દુખદાષ. શશી.
ત્રવણ સુણી જળ રથીતી આતારી. દુખી દશા શું હું વર્ણવું મારી. શશી.
ખાનપાન થ્યા વેરી વિલાસો તુજ વિન ફરતા હું નગ્રહમાં ઉદાસ. શશી.
ચતુરાઈએ પ્રિયા મન હર્યું માઈ તુજ વીન ગણતોહું જીવન અકાર. શશી.
સુદરખા—(પ્રેમના આ વેશમાં વડીલ ભીમસિંહજી પાસે ઉભાછે
જતાં અમર્યાદથી વરલાં એટલે માફ માગે છે)

રાગ (હાલ સુનએ સનમપરી)

વડીલ માફ માગું હું ન મર્મ રાખ્યો મેં કહું. ટેક.
મર્યાદ ના ધરીજમેં અપમાન આપ્યું આજમેં,
હું ભાન ભુલી વ્યાકુળી બહુ દીને પિયુને મળી. વડીલ.
અગાધ કટમાં પડી હવે મોક્ષની પારી જડી,
શું આ સ્વપ્ન કે સાચી ધડી પિયુ ગોદમાં થઈછું ખડી. વડીલ.
ભીમસિંહજી—(સુંદરઆને દીલાસો આપે છે)

રાગ સોરઠ ગજલ.

ન ધાર પુત્રી શર્મ તું સંકટ સમો સમજીછું હું,
તુજ મન ખુલું મુકાને પ્રસંનથા પીયુ ભેટીને. નધાર.
ધણા દીનો વિયોગ છે દેવે મેળાવ્યો ભોગ છે,
જ્યાં કાળ મુખ ત્યાં શર્મ શીધરો શર્મ સ્વગ્રહમાં વશી. નધાર.
ધન્ય હાડા પુત્રી હામને શિયળ રાખ્યું શુદ્ધ મને,
ધન્ય જનની તુજ જગતમાં રાખ્યું નામ ક્ષત્રી જાતમાં. નધાર.
આ કટ વેડયું કામની રહી પીયુ ભરૂંસે ભામની,
માળા ધરી પીયુ નામની ખરેતું કરણસિંહ કામની. નધાર.

(૨૫)

માલણ—(બહુ વાર થતાં કદાપી ચોકીના મલ તપાસ કરશે
તો પકડાઈ જશે એમ ધારી ઝટ ઉતરી ભાગીજવા કહેછે.

રાગ ભેરવી ગજલ.

ભામનીના ભોગી શુરા વારમાં ન સાર. ટેક.

કલાકે કલાક મલ હાક મારે આંહી,

જે જવાબ કોન આપે તપાસ થાએ લાંહી. ભામની.

રહી જશો જળમાંતો નથીરે ઉપાય,

સત્વરે સૌ સજ થઈ જલ્દી ઉપાડો પાય. ભામની.

સાઈં થતાં માહું થાશે માનો તમે વીર,

મિથ્યા જશો શ્રમ મારો જુઓ ધારી ધીર. ભામની.

કહુંસિંહજી—[ભીમસિંહજી અમી ખાઈમાં સર્વેને બહાર કાઢવાના
રસ્તા સાફ રાખ્યા તેથી દીલગીરી કરે છે)

રાગ વેરાડી જોગીઓ.

શું આ કોપ ક્યો પીતા પરાઈ ભુમીમાં,

ઉદાસરે ક્યો અહીં જુરં વિયોગમાં. શું આ.

શું દેખાડીશ મુખ માઈં વસ્તી નાત જાત,

ના લાવત હું નિશ્ચે તમને હોત મુંને જે જાણ. શું આ.

મરત જે સરવેરે આંહી તો શું થાત નાત,

પત્તિ સાઈં જોયો પીતા કીધો આપ ધાત. શું આ.

પ્રવેશ ૩ જો.

સુંદરખા—(પોતાના પતી સાથે ભાગી જોધપુર જતાં રસ્તામાં
વીસામો લે છે ત્યાં પાદશાહ મલોને સાથે લઈ આવેછે.
અને લડાઈ થાય છે.)

(રાગ કહુંજું નસીબે દુખીઓ કીધા છે.)

સુંદરબા—

જવા નહીં દહીં પ્યારા પતિરે, શીર આ છે દીને જાઓ તમેરે; ટેક.

કર્ણસિંહ—

ચિત્તા ના ધરો પ્રાણુથી પ્યારી, આતુંહું પળમાં અસુર સંહારી; ટેક.

સુંદરબા—

અગાધ કુદ્રો સહ્યાં મેં સ્વામી, નાથ નથી કહું રહી કાંઈ ખામી. જવા.

કર્ણસિંહ—

કલંક લગાડમાંથી અનાકુળ જે, જુઓ વિચારીને દીર્ઘ દ્રષ્ટિ એજ ચિત્તા.

સુંદરબા—

દગાળા દીલીનાં લોક છે પ્યારા, ધાઈના નિશ્ચે હું કરવા ન્યાળા. જવા.

કર્ણસિંહ—

અજા વૃદ્ધે પ્યારી હોય સીંહ એક, સંહારી રાખે સ્વધર્મની ટેક. ચિત્તા.

સુંદરબા—

યોધા ધણા છે શાહના, સ્વામી મહુગાયે વારના શકશે પામી. જવા.

દયા ધરો દીલ દાસીની પ્યારા, પુરા હવાલ કરે શાહ મારા. જવા.

કર્ણસિંહ—

ધાર વિશ્વાસ તું પ્રાણુથી પ્યારી, કરે ના પળ એક પ્રાણુથી ન્યારી. ચિં.

પાદશાહ તથા મલો—[લડાઈમાં એ મલ મરાયા તેથી પાદશાહ

શરણ થાય છે]

રાગ.

ક્ષમા ક્ષમા ક્ષમા કરો ખરે ક્ષમા, અમેને મારી આપીને કરો
ખરે ક્ષમા.

ગૌરવ ક્ષત્રી જાતીનું મેં ગણ્યું નહીં ગમાર,

તપ્ત દીલીનું તમ ભરંસે આશ્રય ક્ષત્રી સાર

ક્ષમા ક્ષમા.

કદીક કરવા રાજ બાદલો ધારો તમ સમ પીર,

પલક એકમાં વેશ પોચાડો સંશય નહીં જરીય. ક્ષમા ક્ષમા.
 તમ પત્તિનું હરણુ કરીને પામ્યો હું પસ્તાવ,
 કત એ કરીમ રહીમ કેરાં વીપરીત બન્યો બનાવ. ક્ષમા ક્ષમા.
 ભુલ ભરેલાં કાત્યો આવાં કરતા આવ્યા શાહ,
 નિપુણ ન્યાયી રજપુતો એ દીલનાં ધરી દયા. ક્ષમા ક્ષમા.
 માતા મેં તમ હરણુ કરીને આપ્યું અગાધ કટ,
 શી ચતુરાઈ ભમી તારી હરાવી કીધો અટ. ક્ષમા ક્ષમા.
 સરદારો મેં સારા તારા સંહાર્યા રણ માંય,
 ખરી ક્ષત્રી પટ તેણે કીધી ભર્યો ન પાછો પગ. ક્ષમા ક્ષમા.
 ધર્મ માર્ગ મેંતો નહી ધર્યો અનર્થ કીધો સાર,
 અલ્પ જ્ઞાની અધોર પાળી દેવ કરો સહાય. ક્ષમા ક્ષમા.
 તમ સમ માતા આ અવનીપર પકવેથી અચુર રત્ત,
 તે આધારે પૃથ્વી ચાલે સત્ય પાળ્યું કરી યત. ક્ષમા ક્ષમા.
 બ્રાત જાતીને ભગિને આપું શત એક ગામ.
 સાસર વાસો ગ્રહણુ કરીને પ્રસીદ્ધ કરો મુજ નામ. ક્ષમા ક્ષમા.

કર્ણસિદ્ધ—રાગ મેં જાનતીથી પરીઆસે અચ્છા નહીં કોઈ.

ક્ષમા કરું દીલી શાહ દુખ ના ધરો,
 મિથ્યા આપ મનની પીડારે પરહરો. હો ક્ષમા કરું.
 છે સખળ શક્તિરે જગત નાથની,
 કામ નાવે કતીરે મનુષ્ય જાતની. હો ક્ષમા કરું.
 કિર્તી પામ્યો શાહ હું જગતમાં સહી,
 પામ્યો અતી દુખ લીધો સારરે અહી. હો ક્ષમા કરું.
 પધારો દીલ પતી પ્યાર રાખજો,
 ક્ષત્રી આણીની કદી ન આશ રાખજો. હો ક્ષમા કરું.

સુંદર—[સર્વ પતી ર પછી પોતાના સ્વામીને.]

(૨૮)
(રાગ ભેરવી.)

હો પ્યારા ત્યાસો દેશમાં જાઇએ,

દેશમાં જાઈએ સુખીઆ થાઇએ.

દુઃખ પામી હું સ્વામી મારા ઉભા ન રહેવું આંહી

હુટ ભૂમી આ છોડીને જાઈ ઈચ્છા સ્વદેશ જોવાની

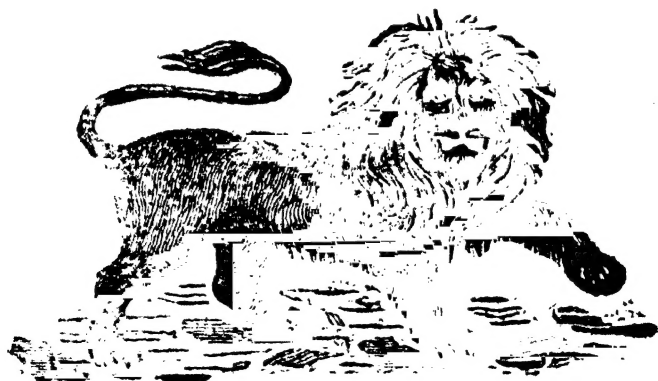
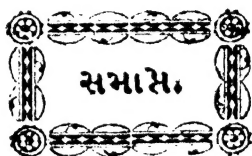
પ્રભુ કૃપાથી પામી પતીને અવદાંથીને ઉગારી.

હો પ્યારા.

હો પ્યારી.

હો પ્યારા.

હો પ્યારા.

જાહેર ખખર.

અમારી દુકાનેથી તરેહ તરેહની સેકડો જાતની ટોપીઓ તથા ઘણી ઘણી જાતનાં પુસ્તકો જેવાં કે વાર્તા, નાટક, ફારસ, કાવ્ય, ડિપોમાં ચાલતી તમામ ખુફો તથા મીનીંગો તે શિવાય અમારા પ્રગટ કરેલાં પુસ્તકો કિફાયત ભાવથી મળશે જેઓને જોઈએ તેમણે નીચેને સીરનામે મંગાવવું.

સહી સેક્રેટરી દેવચંદ કુલચંદ તથા ગુલાબદાસ કહાનદાસ

જાહેર ખખર.

હરેક કોઈને કાંઈપણ છપાવવું હશે તો કંટાકટ રાખી કિફાયતથી સુંદર કામ કરાવી આપીશું.

સહી સેક્રેટરી દેવચંદ કુલચંદ.

જાહેર ખખર.

કોઈ ગૃહસ્થની પાસે રચેલું પુસ્તક તૈયાર હોવા છતાં ગમે તે કારણથી છપાવા અશક્ત હોય ને અમારા ઉપર મોકલશે તો સારું હશે તો અમે છપાવી પ્રસિદ્ધ કરશું.

ગુલાબદાસ કહાનદાસ મણીઆર.

સૂચના.

ઉપરની જાહેર ખખરોને ખુલાસો કરવાનો પત્ર નીચેને સીરનામે લખવો.

મણીઆર બાલુભાઈ કહાનદાસની કંપની.

ભાવનગર.

સહી ગુલાબદાસ કહાનદાસ મણીઆર.

દેવચંદ કુલચંદ ગોધારી.

મણીઆર બાલુભાઈ કહાંનદાસની કંપનીએ પ્રગટ કરેલાં પુસ્તક.

હમીદરાજ ચૌહાણ, ૦-૮-૦, રાણીકદેવી રાહ ખેંગાર,
૦-૮-૦, મોખીચંદ, ૦-૨-૦, શ્રંગાર, ૦-૪-૦, કદેપુરના રાણી
પ્રતાપસિંહ, ૦-૨-૦, જોધપુરના રાહડ કરણસિંહ, ૦-૨-૦,
આંખરાજ હાડો, ૦-૨-૦, સિદ્ધરાજયસિંહ, ૦-૨૦-૦ સિતા-
બેના મહિના તથા સરગની નિસરણી. વહેમખંડણ નાટક, છ-
પાયછે, ૦-૮-૦, પ્રીયંદા આખ્યાન, ૦-૬-૦ શ્રંગાર કે આ-
ંગાર, ૦-૦-૬, મોતન દુઃખદર્શક, ૦-૦-૬ સાસુ મુવાં અને
સાસઈ સ્મશાન, ૦-૦-૬, માતડી મુષ્ત ને પીયર ઉજડ, ૦-૦-૬,
સ્ત્રી સ્વરૂપ પ્રસંસા, ૦-૦-૬, વિજળી વિલાપ, ૦-૧-૦ બ-
તંદરી નાટક મોહુ, ૦-૬-૦

ઉપરનાં પુસ્તકોની સમગ્ર-અમદાવાદમાં બાલાભાઈ
નગીનદાસ બુકસેલર, ભાવનગર—હરીચંદ ઠાકરસી, ઠે. ના-
ગેવંદ રાયચંદની દુકાને, તથા ગુલાબદાસ કહાંનદાસ મણીઆ-
રની દુકાનેથી મળશે.

